

مطبوعات نیمه اول سال ۱۳۲۵

با اعلام یک برنامه حداقل

اولین کابینه ائتلافی ایران با حضور سه وزیر توده ای

در آغاز چهارمین ماه از نیمه اول سال ۱۳۲۵ و در ادامه توافق دولت وقت با دو حکومت خود مختار در آذربایجان و کردستان ایران بر سر برگزاری یک انتخابات آزاد و فارغ از دخالت های دربار شاهنشاهی و باندهای وابسته به فئودال ها و همچنین قبول تشکیل مجالس محلی با نام "انجمن های ایالتی و ولایتی" و سپرده شدن بخش مهمی از اختیارات اداره امور به این انجمن ها، انتخابات مقامات محلی توسط همین انجمن ها و به رسمیت شناخته شدن زبان آذربایجانی و کردی بعنوان زبان محلی و حتی تدریس آن در مدارس، دولت مرکزی به ریاست احمد قوام یک کابینه ائتلافی را تشکیل داد. فشار سنگین اعتصابات کارگری بویژه در جنوب کشور و از سوی کارگران صنعت نفت، حضور پر قدرت اتحادیه سراسری کارگران در کشور و نفوذ همه جانبه حزب توده ایران در میان مردم و وجود دو قدرت محلی در آذربایجان و کردستان ضرورت هائی بود که تشکیل کابینه ائتلافی را اجتناب ناپذیر ساخته بود. بویژه آنکه دولت قوام خود را موظف به اجرای یک سلسله اصلاحات اجتماعی اعلام کرده بود و از این رهگذر نیز می کوشید دست دربار شاهنشاهی، خانواده شاه و باندهای وابسته به دربار را از امور اجرائی کوتاه کرده و سلطنت را در همان حد سلطنت محدود نگهدارد و اجازه حکومت به آن ندهد. علیرغم همه این تلاش ها، حتی در کابینه ائتلافی که تشکیل شد وابستگان و نورچشمی هائی از دربار شاهنشاهی به کابینه راه یافتند که در میان آنها از "عبدالحسین هژیر" بعنوان نماینده اشرف پهلوی خواهر شاه و دکتر منوچهر اقبال از برجستگان لژ فراماسونی ایران می توان نام برد. همچنین ژنرال های وابسته به دربار شاه که برای نخستین بار در کنار وزرای توده ای در یک کابینه حضور یافتند.

در این کابینه چند چهره ملی که بعدها در کابینه دکتر مصدق نیز حضور یافتند شرکت داشتند. از جمله امیرعلائی و الهیار صالح. قوام نیز چهره هائی از حزب تازه تاسیس خود را در این کابینه شرکت داد. به این ترتیب، کابینه ای که تشکیل شد، کابینه ای بود با حضور توده ای ها، ملیون حزب ایران، چهره های از حزب دمکرات و همچنین چهره هائی که متمایل و یا وابسته به دربار شاه بودند.

در همین ماه سفر مهم "لوئی سایان" به ایران در صدر اخبار قرار گرفت. این سفر مهر تائید جنبش جهانی کارگری بود بر حضور و نقش مهم و مترقی شورای متحد کارگران ایران و سندیکاهای کارگری ایران که در راس آن زنده یاد "رضا روستا" از رهبران حزب توده ایران قرار داشت.

در این شماره "کلیات اخبار نیمه اول ۱۳۲۵" با ایرانی آشنا می شوید بکلی متفاوت با ایران سال های تمرکز قدرت در دربار شاهنشاهی و سال های پس از کودتای ۲۸ مرداد. مقایسه این دوران با سال های پس از ۱۳۶۰ در جمهوری اسلامی نیز خود حکایت از رشد آگاهی ها و تشکل های مردمی و عمق جنبش کارگری در آن سال ها دارد.

در تمام سال های پس از کودتای ۲۸ مرداد دستگاه تبلیغاتی شاه این دوران از تاریخ ایران را از کتاب های درسی و تاریخی حذف کردند تا مردم ندانند حزبی که با کودتا منحل اش اعلام کردند حزب نیمه حاکم در ایران بوده است. همین سیاست در جمهوری اسلامی نیز با دقت دنبال شد و اگر بصورت استتفا نیز به این دوران اشاره ای شده، سعی شده است با استفاده از شیوه های دوران جنگ سرد و گل آلوده کردن آب، از روی این نهر بزرگ با یک جهش پریده و همان تبلیغات "منحله" شاهنشاهی را در باره حزب توده ایران ادامه دهند. حیرت

انگیز آنست که باصطلاح محققان معاصر نیز وقتی به این مرحله از تاریخ معاصر ایران می‌رسند به آنکه اشاره به حضور ملیون سرشناس ایران در کابینه ائتلافی قوام کنند، حزب توده ایران را به دلیل شرکت در این کابینه فریب خورده از قوام اعلام می‌کنند! تا به آن اصل مرکزی یعنی ریشه‌های حزب توده ایران در جامعه ایران نپردازند. در همین شماره اخبار مربوط به فشارها و تهدیدهای نظامی انگلیس را می‌خوانید، که مستقیماً جنبش کارگری در جنوب کشور را هدف گرفته است، در عین حال که از فعل و انفعالات سیاسی و ائتلافی و حضور حزب توده ایران در صحنه نگران و ناراضی است و چنگ و دندان نشان می‌دهد. و باز در اخبار این ماه، خیری از سیاست چماق و هویج شاه را بعنوان سیاستی که در برابر احمد قوام داشت می‌خوانید. شاه در عین حال که ژنرال‌های ارتش را دور خود جمع کرده و آماده برکناری قوام و بدست گرفتن قدرت می‌شد، می‌کوشید احمد قوام را با اهدای "لقب" در خواب نگهدارد. کوششی که احمد قوام نیز از آن با اطلاع بود و به همین دلیل می‌کوشید هر جریان هر حضور شاه در میان نظامیان او نیز حضور داشته و خود را صاحب اختیارات اداره کشور نشان دهد.

بخش مرداد ماه کلیات مطبوعات را پی می‌گیریم:

چهارشنبه ۲۶ تیر

گروه‌های فشار

امروز صبح در نتیجه زدوخوردی که بین افراد حزب توده و دسته فدائی (از جمله گروه‌های فشار آن دوران که با این اسم مانند "حزب الله" و "لباس شخصی‌ها" که عمدتاً جیره بگیر دربار بودند تشکیل شده بود) در سمنان روی داد ۲ نفر کشته و ۲۱ نفر زخمی شدند.

کاشانی

آیت الله آقای حاجی سیدابوالقاسم کاشانی که بقصد زیارت مشهد از تهران حرکت نموده بودند طبق دستور دولت، برابر ماده ۵ قانون حکومت نظامی به طرف کمره حرکت داده شدند.

رزمناوهای انگلیسی

خبری انتشار یافت که سه رزمناو انگلیسی به طرف آب‌های ایران حرکت کرده و سفیر کبیر دولت انگلیس به رئیس ستاد ارتش این موضوع را گفته و اظهار داشت که اگر منافع انگلیسها در نواحی شرکت نفت ایران و انگلیس به خطر بیفتد این رزمناوها در بنادر آبادان و خرمشهر وارد آب‌های ایران خواهند شد.

دبیرکل اتحادیه‌های کارگران جهان

آقای لوئی سایان منشی کل اتحادیه‌های کارگران جهان وارد تهران شدند. از ساعت ۴ بعد از ظهر به مناسبت ورود آقای لوئی سایان از طرف اتحادیه‌های کارگران تهران متینگ مفصلی داده شد.

حزب دمکرات ایران

حزب دمکرات ایران در مجلس جشنی که برای توزیع گواهی نامه‌های فارغ‌التحصیل‌های کادر رهبری ترتیب داده بود آقای قوام السلطنه را به سمت رهبری کل حزب دمکرات ایران انتخاب نمود و آقایان زیر هم به عضویت حزب انتخاب گردیدند:

آقای سردار فاخر حکمت، آقای محمد ولی میرزا فرمان‌فرمائی، آقای مظفر فیروز، آقای موسوی زاده، آقای سید هاشم وکیل، آقای حائری زاده و آقای عمیدی نوری.

سه شنبه اول مرداد

آقای لوئی سایان ساعت ۶ صبح امروز با هواپیما به اصفهان عزیمت نمودند تا از کارخانجات و ابنیه تاریخی آن شهر بازدید نمایند.

جناب اشرف

چهارشنبه ۲ مرداد- از طرف اعلیحضرت همایونی به جناب آقای نخست وزیر عنوان "جناب اشرف" به شرح زیر اعطا گردید:

جناب اشرف آقای احمد قوام نخست وزیر برای اظهار قدردانی و عنایت مخصوص، بموجب این دستخط عنوان جناب اشرف اختصاصاً به شخص شما اعطا می گردد. قدغن کنید مدلول دستخط را به وزارت خانه ها و ادارات دولتی ابلاغ نمایند.
کاخ سعدآباد. دوم مرداد ماه ۱۳۲۵- محمدرضا پهلوی

پنجشنبه ۳ مرداد

بازگشت لوئی سایان

آقای لوئی سایان دبیرکل سندیکاهای جهانی کارگران به اتفاق آقای ایرج اسکندری و آقای روستا به آذربایجان حرکت نمودند و سپس، بعد از چند روز توقف در ایران با هواپیما به سمت صوفیه پایتخت کشور بلغارستان حرکت کردند. آقای لوئی سایان در برابر رادیو خطاب به ملت ایران نطقی ایراد نموده و از مراتب دوستی و احساسات ملت ایران نسبت به فرانسه سخن رانده و از میهن پرستی ایرانیان تمجید نمودند.

سه شنبه ۸ مرداد

ظهیرالاسلام

برحسب فرمان اعلیحضرت همایونی آقای ظهیرالاسلام به سمت نیابت تولید مدرسه عالی سپهسالار منصوب شدند.

چهارشنبه ۹ مرداد

طلب خسارات جنگ

نامه زیر از طرف آقای نخست وزیر به سفرای کبار امریکا و انگلیس و شوروی و فرانسه فرستاده شد:

بطوریکه اینجانب اطلاع یافته ام وزرای امور خارجه چهار دولت، لزوم خسارت و ضررهای کشورهای متحده را تصدیق دارند و لهذا یکبار دیگر خواهشمند است نسبت به حقوق مسلم و مطالبات و خسارات ملت و دولت ایران توجه سریع و مساعد دولت متبوع خود را جلب فرموده و از نتیجه اقدامات حسنه هرچه زودتر دوستدار را قرین استحضار دارند.

موقع را مغتنم شمرده احترامات فائقه را تجدید می نماید.

احمد قوام

این نامه در تعقیب نامه هائی که درباره مطالبات و خسارات وارده در نتیجه جنگ به دولت و ملت ایران به سفارت خانه های مزبور فرستاده شده بود ارسال گردید.

بعد از ظهر چهارشنبه ۹ مرداد

استعفای کابینه

امروز عصر آقایان وزیران در جلسه هیات دولت استعفای دسته جمعی خود را به حضور آقای نخست وزیر تقدیم داشتند.

پنجشنبه ۱۰ مرداد

تشکیل کابینه ائتلافی با حزب توده ایران و ملیون ایران

عصر امروز جناب آقای نخست وزیر هیات دولت جدید را در کاخ سعدآباد به حضور اعلیحضرت همایونی به شرح زیر معرفی نمودند:

تیمسار سپهبد احمدی وزیر جنگ

تیمسار سرلشکر فیروز وزیر راه

آقای شمس الدین امیرعلائی وزیر کشاورزی

آقای عبدالحسین هژیر وزیر دارائی

آقای انوشیروان سپهبدی وزیر مشاور

آقای دکتر مرتضی یزدی وزیر بهداری (از حزب توده)

آقای الهیار صالح وزیر دادگستری (از حزب ایران)

آقای دکتر اقبال وزیر پست و تلگراف

آقای مظفر فیروز وزیر کار و تبلیغات (از حزب دمکرات)

آقای ایرج اسکندری وزیر پیشه و هنر (از حزب توده)

آقای دکتر کشاورز وزیر فرهنگ (از حزب توده)

وزارت کشور و وزارت خارجه بعهد خود آقای نخست وزیر می باشد.

(پس از تشکیل این کابینه اعلامیه ای از جانب هیات دولت و با امضای قوام منتشر شد که در واقع برنامه کار دولت ائتلافی بود. نظر به اهمیت تشکیل این کابینه و بویژه برنامه ای که در اعلامیه مورد بحث رسماً اعلام شد، این اعلامیه در شماره آینده راه توده مستقلاً منتشر خواهد شد.)

راه توده ۱۲۸ ۰۹،۰۴،۲۰۰۷